

Aristotel
Kategorije 1-6

1.

[1^a1] Homonimnima se nazivaju one stvari kojima je zajedničko samo ime, dok je definicija biti koja odgovara imenu različita. Primjerice, životinja je i čovjek i ono naslikano. Njima je naime zajedničko samo ime, dok je definicija biti koja odgovara imenu različita. Jer htjedne li netko navesti što za svako od njih znači biti životinjom, za svako će navesti svojstvenu definiciju.

Sinonimnima se nazivaju one stvari kojima je zajedničko ime i ista im je definicija biti koja odgovara imenu. Primjerice, životinja je i čovjek i bik. Jer svako se od njih označuje zajedničkim imenom "životinja", a ista im je i definicija biti. Jer htjedne li netko navesti što za svako od njih znači biti životinjom, navest će istu definiciju.

Paronimnima se nazivaju one stvari koje svoj naziv dobivaju od nečega što odgovara nekom imenu, a od toga imena se razlikuju završetkom. Primjerice, od gramatike dolazi gramatičar, a od hrabrosti hrabar.

2.

Od onoga što se iskazuje nešto se iskazuje sastavljeno, a nešto nesastavljeno. Sastavljeni su iskazi, primjerice "Čovjek trči", "Čovjek pobjeđuje"; a nesastavljeni, primjerice "čovjek", "bik", "trči", "pobjeđuje".

Od onoga što jest: nešto se iskazuje o nekom subjektu, a nije ni u kojem subjektu. Primjerice, čovjek se iskazuje o subjektu, pojedinom čovjeku, a nije ni u kojem subjektu.

Nešto je u subjektu, a ne iskazuje se ni o kojem subjektu. (Pod onim što je u subjektu mislim na ono što je prisutno u nečemu, ali ne kao dio, i što ne može postojati odvojeno od onoga u čemu jest.) Primjerice, pojedino znanje gramatike jest u subjektu, duši, a ne iskazuje se ni o kojem subjektu; pojedina bjeloća je u subjektu, tijelu – svaka je naime boja u tijelu – a ne iskazuje se ni o kojem subjektu.

Nešto se i iskazuje o subjektu [1^b1] i jest u subjektu. Primjerice, znanje je u subjektu, duši, a i iskazuje se o subjektu, znanju gramatike.

Nešto niti jest u subjektu niti se iskazuje o subjektu. Primjerice pojedini čovjek ili pojedini konj – nijedna od takvih stvari niti jest u subjektu niti se iskazuje o subjektu. Jednostavno, stvari koje su individualne i koje su brojem jedno ne iskazuju se ni o jednom subjektu, ali ništa ne priječi da poneke budu u subjektu. Naime, pojedino znanje gramatike jedna je od stvari koje su u subjektu.

3.

Kada se jedno o drugome predicira kao o subjektu, sve ono što se iskazuje o predikatu kazat će se i o subjektu. Primjerice, čovjek se predicira pojedinom čovjeku, a životinja čovjeku. Dakle, životinja će se predicirati i pojedinom čovjeku, jer pojedini čovjek je i čovjek i životinja.

Razlike različitih rodova koji nisu poredani jedan ispod drugoga razlikuju se vrstom, primjerice razlike životinje i znanja. Životinji su naime razlike *kopnena*, *krilata*, *vodena* i *dvonožna*, a znanju nijedno od toga, jer znanje se od

znanja ne razlikuje time što je dvonožno. Što se pak tiče rodova koji su jedan ispod drugoga, ništa ne priječi da imaju iste razlike, jer gornji se rodovi prediciraju onima ispod, tako da koliko je razlika koje pripadaju onome što je predicirano toliko će ih pripadati i subjektu.

4.

Od onoga što se iskazuje bez ikakva sastavljanja svako pojedino označuje ili supstanciju ili *koliko* ili *kakvo* ili *relativno* ili *gdje* ili *kada* ili *biti položen* ili *imati* ili *činiti* ili *trpjeti*.

Ugrubo govoreći, supstancija je primjerice čovjek ili konj; *koliko* je primjerice *dvolaktno* ili *trolaktno*; *kakvo* je primjerice *bijelo* ili *pismeno*; *relativno* je [2^a1] primjerice *dvostruko*, *pola* ili *veće*; *gdje* je primjerice *u Liceju* ili *na trgu*; *kada* je primjerice *jučer* ili *lani*; *biti položen* je primjerice *stoji* ili *sjedi*; *imati* je primjerice *obuven je* ili *naoružan je*; *činiti* je primjerice *rezati* ili *paliti*; *trpjeti* je primjerice *biti rezan* ili *biti paljen*.

Svaka od navedenih stvari sama po sebi ne iskazuje se ni u kojem iskazu, nego njihovim međusobnim sastavljanjem nastaje iskaz. Jer čini se da je svaki iskaz ili istinit ili lažan, a od onoga što se iskazuje bez ikakva sastavljanja nijedno nije ni istinito ni lažno, primjerice *čovjek*, *bijelo*, *trči* ili *pobjeđuje*.

5.

Supstancija – ona koja se u najstrožem, prvotnom i najčešćem smislu tako naziva – jest ona koja niti se iskazuje o nekom subjektu niti jest u nekom subjektu, primjerice pojedini čovjek ili pojedini konj. Drugotnim se supstancijama nazivaju vrste u kojima su prisutne supstancije koje se tako nazivaju u prvotnom smislu, one i njihovi rodovi. Primjerice, pojedini čovjek je prisutan u vrsti, čovjeku, a rod te vrste jest životinja. Dakle, te se supstancije nazivaju drugotnima, primjerice čovjek i životinja.

Iz onoga što je rečeno jasno je da kod onih stvari koje se iskazuju o subjektu nužno se i njihovo ime i njihova definicija prediciraju subjektu. Primjerice, čovjek se iskazuje o pojedinom čovjeku kao subjektu, i pritom se zacijelo predicira i ime – jer predicirat ćeš čovjeka pojedinom čovjeku – a i definicija čovjeka predicirat će se pojedinom čovjeku, jer i pojedini čovjek jest čovjek. Tako će se i ime i definicija predicirati subjektu.

No kod stvari koje su u subjektu, većinom se niti ime niti definicija ne prediciraju subjektu. U nekim pak slučajevima ništa ne priječi da se ime predicira subjektu, no za definiciju je to nemoguće. Primjerice ono *bijelo*, koje je u subjektu, tijelu, predicira se subjektu – za tijelo se naime kaže da je *bijelo* – no definicija onoga *bijeloga* nikada se neće predicirati tijelu.

Sve ostale stvari ili se iskazuju o subjektima, prvotnim supstancijama, ili su u njima kao subjektima. To je jasno iz pojedinačnih primjera. Primjerice, životinja se predicira čovjeku, dakle i pojedinom čovjeku, a ako se ne predicira ni jednom pojedinom [2^b1] čovjeku, onda se ne predicira ni čovjeku uopće. S druge strane, boja je u tijelu, dakle i u pojedinom tijelu; ako nije ni u jednom pojedinom tijelu, onda nije ni u tijelu uopće. Tako da se sve ostale stvari ili iskazuju o subjektima, prvotnim supstancijama, ili su u njima kao subjektima. Ako prvotne supstancije ne postoje, onda je nemoguće da išta drugo postoji, jer se sve ostale stvari ili iskazuju o njima kao subjektima ili su u njima kao subjektima. Tako ako

prvotne supstancije ne postoje, onda je nemoguće da postoji išta drugo.

Od drugotnih je supstancija vrsta više supstancija nego rod, jer ona je bliža prvotnoj supstanciji. Naime, htjedne li netko za prvotnu supstanciju navesti što je, bit će jasnije i prikladnije navede li vrstu negoli rod. Primjerice, što se tiče pojedinog čovjeka, jasnije je navede li se da je to čovjek nego da je životinja, jer prvo je svojstvenije pojedinom čovjeku, dok je drugo više zajedničko; i jasnije je za pojedino drvo navesti da je to drvo nego da je to biljka.

Nadalje, za prvotne se supstancije ponajviše kaže da su supstancije zato što su subjekti svim ostalim stvarima i sve ostalo se njima predicira ili u njima jest. Kao što se prvotne supstancije odnose prema ostalim stvarima, tako se i vrsta odnosi prema rodu, jer vrsta je subjekt rodu. Rodovi se prediciraju vrstama, ali vrste ne odgovaraju povratno rodovima. Tako je i zbog toga vrsta više supstancija nego rod.

Od samih vrsta koje nisu rodovi nijedna nije više supstancija nego druga. Naime, neće se navesti ništa prikladnije navede li se za pojedinog čovjeka da je čovjek nego za pojedinog konja da je konj. Isto tako, od prvotnih supstancija nijedna nije više supstancija nego druga. Nije pojedini čovjek više supstancija nego je to pojedini bik.

S pravom se pored prvotnih supstancija od ostalih stvari drugotnim supstancijama nazivaju samo vrste i rodovi. Jer od predikatâ samo oni razjašnjuju prvotnu supstanciju. Naime, htjedne li netko za pojedinog čovjeka navesti što je, prikladno će navesti navede li vrstu ili rod, a jasnije će činiti navede li da je čovjek nego da je životinja. No navede li se nešto drugo, bit će neprikladno, primjerice navede li se da je bijelo ili da trči ili bilo što takvo. Tako se s pravom od ostalih stvari samo za te kaže da su supstancije.

Nadalje, za prvotne supstancije se u najstrožem smislu riječi kaže da su supstancije zato što su subjekti svim drugim stvarima. [3^a1] Kao što se prvotne supstancije odnose prema svim drugim stvarima, tako se i vrste i rodovi prvotnih supstancija odnose prema svim ostalim stvarima. Naime, njima se sve ostale stvari prediciraju. Jer ako ćeš za pojedinog čovjeka kazati da je pismen, onda ćeš i za čovjeka i za životinju kazati da su pismeni. Isto je i u drugim slučajevima.

Svim je supstancijama zajedničko to da nisu u subjektu. Naime, prvotna supstancija niti se iskazuje o subjektu niti jest u subjektu. Što se tiče drugotnih supstancija, i na ovaj je način jasno da one nisu u subjektu: naime, čovjek se iskazuje o subjektu, pojedinom čovjeku, no nije u subjektu, naime čovjek nije u pojedinom čovjeku. Isto se tako i životinja iskazuje o subjektu, pojedinom čovjeku, no životinja nije u pojedinom čovjeku.

Nadalje, ništa ne priječi da se ime onoga što je u subjektu ponekad predicira subjektu, no za definiciju je to nemoguće. Od drugotnih supstancija subjektu se prediciraju i definicija i ime – i definiciju čovjeka i definiciju životinje predicirat ćeš pojedinom čovjeku. Tako supstancija ne može spadati u one stvari koje su u subjektu.

To nije specifičnost supstancije, jer je i razlika jedna od onih stvari koje nisu u subjektu. Naime, *ono kopneno* i *ono dvonožno* iskazuju se o subjektu, čovjeku, no nisu u subjektu, naime *ono kopneno* i *ono dvonožno* nisu u čovjeku. Onome o čemu se iskazuje razlika predicira se i definicija razlike. Primjerice, ako se *ono kopneno* iskazuje o čovjeku, i definicija *onoga kopnenoga* predicirat će se čovjeku, jer čovjek je kopneno <biće>.

Neka nas ne zbune dijelovi supstancija koji su u subjektima, cijelim supstancijama, da ne bismo bili prisiljeni kazati kako to nisu supstancije. Jer pod stvarima koje su u subjektu nismo mislili na stvari koje su prisutne u nečemu kao dijelovi.

Supstancijama i razlikama pripada da se sve što od njih dolazi iskazuje sinonimno. Jer svi predikati koji od njih dolaze prediciraju se ili individualnim stvarima ili vrstama. Iz prvotne supstancije ne dolazi nijedan predikat, jer ona se ne iskazuje ni o kojem subjektu. Od drugotnih supstancija vrsta se predicira individualnoj stvari, a rod i vrsti i individualnoj stvari. [3^b1] Isto se tako i razlike prediciraju i vrstama i individualnim stvarima. Prvotne supstancije primaju definiciju vrsta i rodova, a vrsta prima definiciju roda. Naime, one stvari koje se iskazuju o predikatu kazat će se i o subjektu. Isto tako, vrste i individualne stvari primaju definiciju razlika. A kao sinonimne odredili smo one stvari kojima je zajedničko ime i istovjetna definicija. Prema tome, sve stvari koje dolaze od supstancija i razlika iskazuju se sinonimno.

Čini se da svaka supstancija označuje neko *ovo*. Dakle, što se tiče prvotnih supstancija, nedvojbeno je i istinito da označuju neko *ovo*. Jer ono <što je tim izrazom> obznanjeno jest nedjeljivo i brojem jedno. Što se pak tiče drugotnih supstancija, čini se kako one oblikom izričaja isto označuju neko *ovo*, primjerice kada se kaže “čovjek” ili “životinja”. No to nije istinito; drugotne supstancije više označuju neko *kakvo*, jer subjekt nije jedno, kao što je to prvotna supstancija, nego se čovjek i životinja iskazuju o mnogim stvarima. No one ne označuju u bezuvjetnom smislu neko *kakvo*, kao što označuje ono bijelo. Jer ono bijelo ne označuje ništa drugo nego *kakvo*, dok vrsta i rod *kakvo* određuju u vezi sa supstancijom, naime označuju kakva je neka supstancija. Naime, rod se tvori šire određenje nego vrstom, jer onaj koji kaže “životinja” obuhvaća više nego onaj koji kaže “čovjek”.

Supstancijama pripada i to da im ništa nije protivno. Jer što bi bilo protivno prvotnoj supstanciji? Primjerice, ništa nije protivno pojedinom čovjeku, a ništa nije protivno ni čovjeku ni životinji. No to nije svojstveno supstanciji, nego <se zatječe> i kod mnogih drugih <vrsta stvari>, primjerice kod onoga *koliko*. Naime, dvostrukom ništa nije protivno, niti desetici, niti ičemu tome sličnom, osim ako netko ne bi tvrdio kako je ono mnogo protivno onome malo ili ono veliko onome malenom. No nijedno određeno *koliko* nije protivno drugom.

Čini se da supstancija ne dopušta više i manje. Ne mislim na to da jedna supstancija nije više supstancija nego druga, jer kazali smo da tome jest tako, nego da se za svaku pojedinu supstanciju ne veli da je više ili manje ono što u biti jest. Primjerice, ako je ova supstancija čovjek, onda neće biti više ili manje čovjek, niti spram sebe niti spram drugoga. Jer jedan čovjek nije više čovjek nego drugi, kao što je [4^a1] nešto bijelo više bijelo nego neko drugo bijelo i nešto lijepo više lijepo nego neko drugo lijepo. No za jednu se stvar veli kako je više i manje u odnosu na sebe samu, primjerice za tijelo se kaže kako je više bijelo sada nego prije, a za ono što je toplo kako je više i manje toplo. No za supstanciju se ništa takvo ne kaže. Naime, ne kaže se kako je čovjek sada više čovjek nego prije, a niti štogod drugo od onih stvari koje su supstancija. Tako supstancija ne bi dopuštala više i manje.

Čini se kako je ponajviše specifičnost supstancije to da, iako je ona nešto isto i jedno brojem, može primati protimbe. Ni u jednoj od drugih stvari koje nisu

supstancija ne bi se moglo pokazati da ono što je brojem jedno može primati protimbe. Primjerice boja, koja je brojem jedno i isto, neće biti i bijela i crna, niti će isto djelovanje, koje je brojem jedno, biti i loše i dobro, a isto je i što se tiče drugih stvari koje nisu supstancija. Supstancija pak, iako je jedno i isto brojem, može primati protimbe. Primjerice, pojedini čovjek, iako je jedan i isti, može bivati sada bijelim, a sada crnim, sada toplim, a sada hladnim, sada lošim, a sada dobrim.

Što se pak tiče drugih stvari, ništa se ne čini da je takvo, osim ako netko ne prigovori i tvrdi da su takvi iskaz i mnijenje. Naime, isti se iskaz čini istinitim i lažnim. Primjerice, ako je istinit iskaz da netko sjedi, kada taj čovjek ustane, isti će taj iskaz biti lažan. Isto je i s mnijenjem. Jer ako netko istinito mni da netko sjedi, kada taj čovjek ustane, mni će lažno ako o njemu ima isto mnijenje.

Čak i ako netko to prihvati, ipak postoji razlika u načinu <primanja protimbi>. Naime, u slučaju supstancija same one stvari koje se mijenjaju mogu primiti protimbe, jer hladno je nastalo promjenom iz toploga (naime preinačilo se), crno iz bijelog i dobro iz lošega, a tako je i što se tiče svega ostalog, naime sama ona stvar koja se mijenja može primiti protimbe. S druge strane, iskaz i mnijenje sami ostaju sasvim nepromjenljivi u svakom pogledu; o njima nastaje protimba zato što je činjenica ta koja se mijenja. Jer iskaz da netko sjedi ostaje isti, a budući da se činjenica [4^b1] promijenila, on postaje sada istinit, a sada lažan. Isto je i što se tiče mnijenja.

Tako bi barem na neki način supstanciji bilo svojstveno da je kroz vlastitu promjenu sposobna primati protimbe, čak i ako bi netko prihvatio da mnijenje i iskaz mogu primati protimbe. No to nije istinito, jer se za iskaz i mnijenje ne kaže da mogu primati protimbe zato što i sami nešto primaju, nego zbog onoga što se dogodilo s nečim drugim. Naime, zato što činjenica jest ili nije za iskaz se kaže da je istinit ili lažan, a ne zato što sam može primati protimbe. Jednostavno kazano, niti iskaz niti mnijenje ni po čemu se ne mijenjaju, tako da oni, budući da u njima ništa ne nastaje, ne bi mogli primati protimbe. Za supstanciju se pak kaže da može primati protimbe zato što sama po sebi dopušta protimbe. Naime, prima bolest i zdravlje, bjeloću i crnoću, i za nju se kaže da može primati protimbe zato što prima svako pojedino od toga. Stoga bi supstanciji bilo svojstveno da iako je brojem isto i jedno, može primati protimbe. Neka o supstanciji dakle toliko bude rečeno.

6. [4^b20] Jedno *koliko* je razdijeljeno, a drugo neprekinuto. Nadalje, jedno je sastavljeno od dijelova koji imaju položaj jedni u odnosu na druge, a drugo nije sastavljeno od dijelova koji imaju položaj. Razdijeljeno *koliko* je primjerice broj ili govor, a neprekinuto crta, površina, tijelo, a pored tih vrijeme i mjesto.

Naime, dijelovi broja nemaju nikakvu zajedničku granicu na kojoj se njegovi dijelovi spajaju; primjerice, ako je pet dio od deset, ne postoji nikakva zajednička granica na kojoj se spajaju pet i pet, nego su razdijeljeni. Zacijelo se ni tri i sedam ne spajaju ni na kakvoj zajedničkoj granici. Kod broja općenito ne možeš naći zajedničku granicu njegovih dijelova, već su oni uvijek razdijeljeni. Tako da je broj jedno od razdijeljenih *kolikih*. Isto tako je i govor jedno od razdijeljenih *kolikih*. (Bjelodano je da je govor *koliko*, jer se mjeri dugim i kratkim slogovima. Pritom mislim na govor koji je glasovno proizveden.) Naime, dijelovi

govora se ne spajaju ni na kakvoj zajedničkoj granici, jer ne postoji zajednička granica na kojoj se slogovi spajaju, već je svaki slog po sebi razdijeljen.

[5^a1] No crta je neprekinuta, jer se može naći zajednička granica na kojoj se njezini dijelovi spajaju, a to je točka. Granica pak površine je crta. Jer se dijelovi površine spajaju na nekoj zajedničkoj granici. Isto tako i kod tijela možeš naći zajedničku granicu, crtu ili površinu, na kojoj se dijelovi tijela spajaju. A takvi su i vrijeme i mjesto. Naime, sadašnje vrijeme spaja ono prošlo i ono buduće. I mjesto je takvo. Naime, dijelovi tijela, koji se spajaju na nekoj zajedničkoj granici, zauzimaju neko mjesto. Prema tome i dijelovi mjesta što ih zauzimaju pojedini dijelovi tijela spajat će se na istoj granici na kojoj se spajaju i dijelovi tijela. Tako da će i mjesto biti neprekinuto, jer se njegovi dijelovi spajaju u jednoj zajedničkoj granici.

Nadalje, neka *kolika* su sastavljena od dijelova koji imaju položaj jedni u odnosu na druge, a neka nisu sastavljena od dijelova koji imaju položaj. Na primjer, dijelovi crte imaju međusobni položaj, jer svaki od njih leži negdje pa bi mogao uočiti i navesti gdje svaki od njih leži na površini i s kojim se od ostalih dijelova spaja. Isto tako i dijelovi površine imaju određeni položaj, jer bi na sličan način mogao navesti gdje svaki od njih leži i koji se dijelovi spajaju jedni s drugima.

Međutim, što se tiče broja zacijelo se ne može uočiti kako njegovi dijelovi imaju određeni položaj jedni u odnosu na druge ili da negdje leže, ili koji se točno dijelovi međusobno spajaju. A isto tako niti dijelovi vremena, jer nijedan dio vremena se ne zadržava, a kako bi ono što se ne zadržava moglo imati neki položaj? Prije bi mogao reći da oni imaju neki poredak utoliko što je jedan dio vremena raniji a drugi kasniji. Isto tako je i s brojem, utoliko što se jedan nabraja prije nego dva i dva nego tri, pa bi tako broj imao neki poredak, dok položaj sigurno ne možeš naći. S govorom je isto tako, jer se nijedan od njegovih dijelova ne zadržava, nego se izgovara i njega se više ne može naći, tako da ne može postojati položaj njegovih dijelova, budući da se nijedan ne zadržava. Dakle, neka *kolika* su sastavljena iz dijelova koji imaju položaj, a neka nisu sastavljena iz dijelova koji imaju položaj.

Samo se spomenute stvari nazivaju *kolikima* u strogom smislu, a sve ostale tek akcidentalno. [5^b1] Naime, ugledajući se na te stvari i ostale nazivamo *kolikima*, primjerice ono bijelo se naziva velikim utoliko što mu je površina velika, a radnja i kretanje se nazivaju dugima, utoliko što je vrijeme <njihova trajanja> dugo. Jer nijedno od toga samo po sebi ne naziva se *kolikim*. Primjerice, ako netko navodi kolika je neka radnja, određivat će je vremenom <njena trajanja> navodeći da traje godinu dana ili nešto tome slično; navodeći koliko je ono bijelo određivat će to njegovom površinom – naime, kolika je njegova površina, toliko je i ono bijelo. Tako da se samo spomenute stvari nazivaju *kolikima* po sebi i u strogom smislu, a od ostalih se ništa tako ne naziva po sebi, nego – ako uopće – onda se tako naziva akcidentalno.

Nadalje, onome *koliko* ništa nije protivno (što se tiče određenih *kolikih* bjelodano je da im ništa nije protivno, kao na primjer onom dvolaktnom ili trolaktnom ili površini ili nečemu sličnom ništa nije protivno), osim ako netko ne bi rekao da je ono mnogo protivno onome malo, ili ono veliko onome malenom. No nijedna od tih nije *koliko* nego *u odnosu prema čemu*. Naime, ništa se samo po sebi ne naziva veliko ili maleno, nego u odnosu na nešto drugo, primjerice planina

se naziva malenom utoliko što je manja od drugih planina, a zrno se naziva velikim utoliko što je veće od drugih zrna. Dakle, radi se o odnosu prema nečemu drugome, jer kada bi se govorilo o malenome ili velikome po sebi, planina se nikada ne bi mogla nazvati malenom, a zrno velikim. S druge strane, kažemo da u selu ima mnogo ljudi, a u Ateni malo, iako ih u Ateni ima mnogostruko više, ili da ih je mnogo u kući, a malo u kazalištu, iako ih je u kazalištu mnogo više. Osim toga, ono dvolaktno i trolaktno i svaka takva stvar označuje *koliko*, dok ono veliko i maleno ne označuju *koliko*, nego prije *u odnosu prema čemu*, jer se razmatraju s obzirom na nešto drugo. Stoga je jasno da spadaju među stvari *u odnosu prema čemu*. K tome, bilo da netko te stvari uvrsti među *kolika* bilo da ih ne uvrsti, njima ništa nije protivno. Naime, kako bi onome što se ne uzima samo po sebi, nego u odnosu prema nečemu drugome, nešto moglo biti protivno?

Nadalje, da su veliko i maleno protimbe, slijedilo bi da ista stvar istodobno prima protimbe i da su stvari samima sebi protivne. Naime, događa se da je ista stvar istodobno i velika i malena – u odnosu na ovo je malena, a u odnosu na nešto drugo ista je stvar velika; dakle, događa se da je ista stvar i velika i malena u isto vrijeme, pa tako istodobno prima protimbe. Ali čini se da ništa ne prima protimbe istodobno. [6^a1] Što se tiče supstancije, čini se da ona može primati protimbe, ali zacijelo nitko nije istodobno i zdrav i bolestan, niti istodobno bijel i crn, niti išta drugo istodobno prima protimbe. Slijedilo bi i da su stvari same sebi protivne. Jer ako je ono veliko protivno onom malenom, a ista stvar je istodobno velika i malena, bila bi samoj sebi protivna. Ali nemoguće je da nešto samo sebi bude protivno. Prema tome, ono veliko nije protivno onome malenome, niti ono mnogo onome malo, tako da i ako ih netko ne bi svrstao pod stvari *u odnosu prema čemu* nego pod ono *koliko*, one neće imati ništa protivno.

Čini se da je protivnost u onome *koliko* ponajprije prisutna u vezi s mjestom. Naime, ono gore postavljaju kao protivno onome dolje, pri čemu područje oko sredine nazivaju “dolje”, zbog toga što je od sredine najveća udaljenost do granica svijeta. Izgleda da definiciju i ostalih protimbi izvode odatle, jer stvari koje su u istome rodu međusobno najviše udaljene određuju kao protimbe.

Čini se da ono *koliko* ne dopušta “više” ili “manje”, kao na primjer ono dvolaktno – jer jedna stvar nije više dvolaktna od druge – niti u slučaju broja, primjerice ove tri stvari nisu ništa više tri od njih pet, niti ove tri od ostalih tri. A jamačno nije ni jedno vrijeme više vrijeme od drugoga. Općenito, niti za jedno od spomenutog ne kaže se da je “više” ili “manje”. Prema tome, ono *koliko* ne dopušta više ili manje.

Onome *koliko* ponajviše je svojstveno to što ga se naziva “jednako” ili “nejednako”. Naime, za svako od spomenutih *kolikih* kaže se da je jednako ili nejednako: i za broj se kaže da je jednak ili nejednak, i za vrijeme da je jednako ili nejednako. Isto tako se i za svako od ostalog navedenog kaže da je jednako ili nejednako. A za ostale stvari koje nisu *koliko*, čini se da se uopće ne može kazati da su jednake ili nejednake, primjerice za raspoloženje se uopće neće kazati da je jednako ili nejednako, nego prije da je slično, i za ono bijelo uopće se neće kazati da je jednako ili nejednako, nego slično. Tako da bi onom *koliko* najviše bilo svojstveno to da ga se naziva “jednako” ili “nejednako”.